

záležitosti, o hospodářství a zásobení. Co do vnitřní služby a pravomoci však jest každý kapitán stráže, jakožto její velitel, samostatným nositelem práva rozkazů. Uherská korunní stráž, doplňovaná z uherské zeměbrany (honvédů), podléhá služebně oběma uherským strážcům koruny, jinak uherskému ministru zemské obrany.

Při rakouské tělesné stráži lučištníků a při uherské stráži zastoupeny jsou šarže generálů, štábních důstojníků a 2 rytmistů I. třídy, stráže samy pak skládají se jen z rytmistů a nadporučíků. Čekatelé této strážní služby musili se vyznamenati před nepřítelem nebo jinak v míru. Při tělesné stráži trabantů jsou štábní důstojníci a naddůstojníci (t. j. poručíci, nadporučíci a setníci), stráže mají pak samy hodnost šikovatelů. Při jízdní setnině tělesné stráže jest velitelem setniny štábní důstojník, šaržemi jsou naddůstojníci, 10 strážmistů jest prvními a druhými strážmisty tělesné stráže, jezdci stráže tělesné mají hodnost strážmistra.

Při setnině pěší stráže tělesné jest velitelem setniny štábní důstojník, šarže sestávají z naddůstojníků a poddůstojníků; gardoví pěšáci mají odznak četařů.

Uherská korunní stráž sestává z naddůstojníků, poddůstojníků a vojínů.

### **Stráže vojenské (Služba strážní vojenská).**

#### **I. Pojem a druhy.**

Službu strážní vykonávají mohou netoliko: polní nebo táborová stráž, ochranná stráž (salva guardia), každá ronda nebo patrola, a každé mužstvo i se svým velitelem ustanovené na určitý čas k obsazení a vystřídání určité hlídky, nýbrž i každý oddíl branného mužstva určený k ochraně neb opatrování státního statku, nebo zatčené osoby, a konečně i setník službu konající (§ 230). Stráže dělí se v stráže čestné a bezpečnostní, hlídky dělí se v hlídky čestné a bezpečnostní. Bezpečnostní stráže a hlídky určeny jsou k ochraně státního vlastnictví, ku zabezpečení vojensky důležitých bodů, k ostříhání vězňů a k rozmanitým jiným účelům. K bezpečnostním strážím patří zejména:

a) Místní stráže, kteréž slouží i ku obstarávání policie vojenské a bývají ustanovovány ve všech stanicích vojenských, jichž garnisona obsahuje aspoň síly setniny (eskadrony, batterie) a mohou být umístěny v kasárnách dle potřeby a účelu.

b) Stráže vězeňské a hlídky vězeňské musí dbáti všeliké opatrnosti a pozornosti, aby zamezily útěku vězňů.

c) Stráže parkové hlídají děla a vojenské povozy a mohou povolit přístup k předmětům těm jen osobám obstarávajícím právě službu, mužstvu však jen za dohledu šarže.

d) Stráže u bran mají ostříhati vchody u míst opevněných.

e) Stráže ochranné zřízeny jsou k ochraně nemocných, raněných nebo veřejného vlastnictví ve válce.

f) V každé pevnosti mají být zpravidla každou noc ustanoveny čtyry rondy a to po půlnoci a před úsvitem; od ústupu až k denní stráži vyslány mají být v pevnostech visitující patroly, sestávající ze závodčího a dvou mužů.

g) Patroly slouží k obstarávání vojenské policie a bývají vysílány dle rozkazu vojenského místního velitele z hotovosti jak za dne tak i v noci, ovšem v přiměřeném počtu.

## II. Porušení povinnosti ve vojenské strážní službě.

Zvláštní povinnosti služby a stavu vojenského jsou: poslušnost, věrnost, bdělost, chrabrost, šetření kázně a řádu a služebních předpisů vůbec, jakož i ostříhání vojenské cti obzvláště (§ 147 voj. tr. z.). Každá stráž musí býti tedy přesvědčena o důležitosti své služby, pamětliva stále daných příkazů a naplniti musí uložené povinnosti v celém rozsahu a co nejsvědomitěji. Zvláště musí míti na zřeteli před nepřítelem vážnost a důležitost svého úkolu a svrchovaně nebezpečné následky, které by mělo v zápětí nešetření povinností. Tyto povinnosti porušují se tedy nedbalostí ve službě strážní, kteréž trestá se jako zločin nebo jako přečin. 7 hlava voj. trest. zák. jedná v §§ 230—242 o tomto vojenském deliktu.

III. Jakožto zločin porušení povinnosti ve službě strážní označuje vojenský trestní zákon pět případů, které však nejsou vypočítány taxativně, což vyplývá z §§ 230 a 237, poněvadž dopustí-li se ku př. mužstvo konající službu patroly přehmatů, čímž neschopným se stává k obstarání své služby jako patrola, jest takovýto přehmat právě tak trestným jako přehmat stráže, která stane se vedle § 233 neschopnou ku vyřízení povinné služby strážní (nař. min. vál. ze dne 17. května 1869, odd. 4 č. 1035). Zmíněných pět případů prohlašuje za zločin tato jednání a opomenutí:

1. Příklad obsažený v normě § 231 vypočítává tato porušení povinnosti:

- a) svémocné opuštění nebo vzdálení se z hlídky;
- b) spaní, opilost, předpisu se přičící pohodlnost (hlídka nesmí za služby strážní ani jísti, ani píti, ani kouřiti a na nic si sedati);
- c) zanedbání vojenských předpisů o šetření povinné úcty; a odražení trestných útoků;
- d) nevšímání si toho, co hrozí škodou nebo nebezpečím, a opomenutí toho, co velí v tom neb onom případě všeobecný nebo zvláštní předpis služební.

2. Druhý případ označený v § 233 jakožto zločin nastává, stane-li se kdokoli z mužstva určeného k obsazení nebo vystřídání stráže nedovoleným vzdálením se nebo jinakým trestuhodným způsobem neschopným k tomu, aby do zbraně nastoupil, vystřídati mohl hlídku nebo vůbec obstarati mohl službu povinnou, nebo opomine-li úmyslně nebo z pohodlnosti to, co mu za úkol připadá.

3. Zavíní-li stráž vězeňská útěk některého vězně nedbalostí svou, službě se přičícím chováním nebo docela zúmyslně (§ 235).

4. Jestliže patrola nebo ronda nebo i jenom četník neučiní přítrž nebo nepředejde zpozorovaným zločinům, přečinům, nepořádkům nebo nebezpečím, jichž zabránění nebo odčinění jim přísluší, nýbrž naopak ještě je připouští nebo docela způsobí nebo podporuje (§ 237).

5. Jestliže důstojník, kadet, poddůstojník nebo jeho zástupce ustanovený za velitele stráže nebo hlídky opomene svým podřízeným oznámiti náležitě způsob, jakým se mají chovati a k tomu opomene přihlížeti, zda-li a jak šetřeno jest daných nebo všeobecných předpisů strážních; připustí-li vědomě některé z porušení povinností ve službě strážní v §§ 231 a 233 uvedených; opije-li se nebo svémocně vzdálí s hlídky; neudá-li nebo udá-li nesprávně heslo tomu, kdo je měl věděti, nebo jedná-li vůbec proti všeobecným (předpisům strážním nebo proti zvláštním rozkazům, které obdržel (§ 239).

Tresty jsou tyto:

1. v prvním případě (§§ 231 a 232) 1—5 let; bylo-li se však v čase války ze zločinu tohoto velké škody obávati, 6—10letý žalář a při skutečně povstale škodě smrt zastřelením;

2. ve druhém případě (§§ 233 a 234): nenastala-li žádná škoda, žalář od 6 měsíců do 1 roku, v době války až do 5 let, event. i trest jako ad 1);

3. ve třetím případě (§§ 235 a 236): Při útěku vězně, který nebyl úmyslně podporován 6 měsíců až 1 rok, při větší nebezpečnosti uprchlého zločince nebo při hrubším porušení povinnosti i trest do pěti let; při útěku vězně, který byl podporován úmyslně, nastává konkurence deliktů, kterou trestati jest dle všeobecných zásad §§ 96 a 97;

4. ve čtvrtém případě (§§ 237 a 238): nebylo-li úmyslně zločinu zabráněno nebo při spoluvinně, jakož i při přechovávání zločince jest trestem dle § 519 žalář od 6 měsíců do 1 roku event. do 5 let a pro zúmyslné neodstranění nebezpečí trest jako v případě ad 1 uvedeném; ve všech ostatních případech těžký žalář od 1 6 měsíců a žalář od 6 měsíců do 1 roku tehdy, když stráž při tom spolupůsobila;

5. pátý případ (§§ 239 a 240) trestá se žalářem od 6 měsíců do 1 roku a při škodě skutečně vzešlé až do 5 let v čas války, kde zločin spáchán byl před tváří nepřítele, nastupuje trest jako v případě ad 1.

IV. Přechin porušení povinností ve službě strážní.

Zde rozeznává voj. trest. zákon dva případy:

1. Porušení povinnosti se strany velitelů stráže, z něhož značná škoda ani nevzešla ani nehrozila, trestá se — spočívá-li na pouhé nedbalosti, vězením od jednoho do 3 měsíců, v opačném případě však tuhým vězením od 1—3 měsíců a dle okolností i trestem až šestiměsíčního vězení (§ 241).

2. Jinaké porušení povinnosti, zvláště útěk vězně zaviněný pouhým nedopatřením nebo nedbalostí, při čemž vězeň nebyl odsouzen pro zločin, nýbrž jen pro jiný, méně trestný skutek, trestá se vězením od 8 dní do 1 měsíce a dle okolností i vězením tříměsíčním.

**Stráž finanční.**

I. Podstata a význam.

Někdejší stráž pohraničná měla za úkol na očích míti podloudnictví a hranice země před podezřelými osobami, sběhy a vystěhovalci. Stráž pohraničná rozdělena byla v jednotlivé setniny a v obor působnosti její spadala též povinnost přispívati úřadům, jimž příslušelo bdíti nad veřejnou bezpečností.

Kromě stráže pohraničné byla v působnosti ještě stráž důchodková, která jako další úkol měla odkrývati přestupky důchodkové a napomáhati při potrestání jich. Dekretem dv. kanceláře ze dne 21. dubna 1843 č. 44, sb. pol. zák. sv. 71 a po nejvyšším rozhodnutí ze dne 22. prosince 1842 sloučeny byly oba tyto dosud rozdělené ústavy strážní ve stráž finanční. Stráž finanční jest sbor vojensky organisovaný, pro nějž vydána byla zvláštní služební instrukce dekretem dv. kanc. ze dne 21. dubna 1843 č. 14.831 (str. 119 sb. zák. pol. sv. 71); tato služební instrukce obsahuje zásady o výkonu služby, práv a povinností zřízenců a o služebním jich svazku, jakož i jinaké instrukce pro stráž tuto.